

AZÇƏKİLİ YENİDOĞULMUŞLARIN ERKƏN ADAPTASIYASININ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Qarayeva S.Z.¹, Məmmədova A.Ə.², Ağayeva G.T.¹, Cəfərova S.S.¹

Azərbaycan Tibb Universiteti, I Uşaq xəstəlikləri kafedrası¹

K.Y. Fərəcova adına Elmi-Tədqiqat Pediatriya İnstitutu²

Az çəki ilə doğulan uşaqlarda doğuşdan sonrakı adaptasiya şəraitində onların reabilitasiyasının təkmilləşdirilməsi üçün adaptasiya dövrünün xüsusiyyətlərinin aşkar edilməsi məqsədi ilə vaxtında doğulmuş 2500 q-dan az bədən çəkisinə malik olan 132 yenidoğulmuşun erkən neonatal dövrün xüsusiyyətləri öyrənilmişdir. Az çəkili yenidoğulmuşlarda erkən neonatal dövrün gedişi bir sıra patoloji sindromlar və vəziyyətlərlə səciyyələnmişdir: uzunsürən neonatal sarılıq, Apqar şkalası üzrə aşağı qiymətləndirilmə, sərbəst döşlə qidalandırmanın daha gec başlanması. Beləliklə, az çəkili yenidoğulmuşların orqanizminin morfofunksional xüsusiyyətləri erkən neonatal dövrün gedişinin xarakterini müəyyən edir və daha aşağı kompensator-uyğunlaşma reaksiyaları ilə xarakterizə olunur.

Açar sözlər: az çəki, vaxtında yenidoğulan, erkən adaptasiya, postnatal ağırlaşmalar.

İnsanın sağlamlığının əsası antenatal dövrdə qoyulur və o, həm böyüyən orqanizmin yaş xüsusiyyətləri, həm də ona ətraf mühit amilləri kompleksinin təsir göstərməsi ilə müəyyən edilir. Bu amillərin təsiri antenatal dövrdə, doğuşlar və ya postnatal dövrdə başlaya bilər. Məhz buna görə, fizioloji keçən perinatal dövr sonrakı illərdə sağlamlığın yaradılması üçün zəmin hesab edilir [1-3].

Dölün qidalanmasının xronik pozulması uşağın müəyyən hestasiya yaşı üçün uyğun olan göstəricilərlə müqayisədə antropometrik göstəricilərin azalması ilə təzahür edir ki, bu da dölün bətdaxili inkişafının ləngiməsi kimi başa düşülür. Bu vəziyyətlərin hamısı sinir-psihi vəziyyətin pozulmasının yüksək inkişaf riskinə, əqli inkişafın ləngiməsinə gətirib çıxarır. Döl əlverişsiz təsirlərinə qədər tez hiss etməyə başlayırsa, bir o qədər yüksək dərəcədə dölün həm orqan və sistemlərin inkişafının antropometrik göstəriciləri, həm də morfofunksional aspektləri üzrə inkişafdan geri qalması baş verir və bu orqanların içəri-sində ən həssas həlqə mərkəzi sinir sistemi

hesab edilir [4,5]. 2010 proqram təminatının köməyi ilə aparılmışdır. Fərqlər müqayisə olunan rəqəmlərin səviyyəsi $p < 0,05$ olduqda, statistik cəhətdən əhəmiyyətli hesab edilmişdir.

Tədqiqat işinin nəticələri.

Erkən neonatal dövrdə yenidoğulmuşların vəziyyətinin qiymətləndirilməsinin məlumatları cədvəl 1-də təqdim edilmişdir. Əldə edilən məlumatlar onu göstərir ki, az çəki ilə olan müayinə edilən uşaqlarda orta hestasiya yaşı $38,8 \pm 0,1$ həftə təşkil edir ki, bu da kontrol qrupdakı yenidoğulmuşların hestasiya yaşından dürüst fərqlənir $-39,2 \pm 0,1$ həftə ($p_1 < 0,05$).

Həyatının 1-ci dəqiqəsində əsas qrupdakı yenidoğulmuşların orqanizminin adaptasiya imkanları kontrol qrupdan dürüst fərqlənir (müvafiq olaraq $6,92 \pm 0,02$ və $8,24 \pm 0,03$). 5-ci dəqiqədə az çəkili yenidoğulmuşların adaptasiya imkanları kontrol qrupla ($7,67 \pm 0,04$) müqayisədə $8,90 \pm 0,03$ -ə qədər dürüst yüksəlir ($p_1 < 0,001$), yəni az çəki ilə olan müayinə edilən uşaqlarda həyatının 5-ci dəqiqəsində Apqar şkalasının göstəriciləri yaxşılaşmışdır.

Cədvəl 1.

Neonatal dövrün xarakteristikası

Neonatal dövrün xarakteristikası		Əsas qrup (n=132)	Kontrol qrup (n=105)
Hestasiyanın vaxtı		$38,8 \pm 0,1$ (35-41) *	$39,2 \pm 0,1$ (37-41)
Apqar şkalası	1dəq	$6,92 \pm 0,02$ (5-7)**	$8,24 \pm 0,03$ (5-8)

	5 dəq	7,67±0,04 (5-8) ***	8,90±0,03 (6-8)
Döşə qoyulması		2,55±0,06 (1-5) **	1,26±0,05 (1-3)
Neonatal sarılıq	Sayı	56 42,4±2,7%	–
	Davam etmə müddəti	16,8±1,0 (3-20)	–

Qeyd: statistik əhəmiyyətli fərqlər: kontrol qrupdakı göstəricilərə münasibətdə * – $p1 < 0,05$; ** – $p1 < 0,01$; *** – $p1 < 0,001$

Əsas qrupda olan uşaqlar həyatının ilk gündən differensial qidalanma rejiminə ehtiyac duyurlar. Qidalandırma üsulunun, döşə ilk qoyulma vaxtının, yedizdirilmənin tezliyinin seçilməsi yenidöğulmuşün ümumi vəziyyəti, əmmə və udma reflekslərinin olması nəzərə alınmaqla aparılır. Bizim məlumatlara görə, az çəkili yenidöğulmuşlər 2,55±0,06 sutkasında döşə qoyulur ki, bu da kontrol qrupa nisbətən gec baş verir -1,26±0,05 sutkası ($p1 < 0,01$).

Erkən neonatal dövrdə bilirubin qeyri-düz fraksiyasının kritik səviyyəsində (220 mkmol/l) hiperbilirubinemiya – hansı ki, skleranın və dəri örtüklərini kretikliyi ilə özünü biruzə verir – az çəkili yenidöğulmuşlərdə üstünlük təşkil edir. Tədqiqatlarımızın məlumatlarına görə, əsas qrup da olan yenidöğulmuşlərdə neonatal sarılıq 42,4±2,7% halda rast gəlir, halbuki kontrol qrupdakı yenidöğulmuşlərdə sarılıq qeyd olunmamış-

dır. Yenidöğulmuşlərdə sarılığın müddəti 16,8 ±1,0 sutka təşkil etmişdir.

Az çəkili yenidöğulmuşlərdə erkən neonatal dövrün gedişi bir sıra patoloji sindromlar və vəziyyətlərlə səciyyələnmişdir. Neonatal sarılıq (konyuqasion) çox vaxt aşağı bədən çəkisi ilə doğulan uşaqlarda qeydə alınmışdır. Vaxtında doğulmuş az çəkiliyə malik uşaqlar kontrol qrupdakı uşaqlarla müqayisədə daha çox ağır vəziyyətdə doğulmuş və Apqar şkalası üzrə sağlamlıq vəziyyəti aşağı qiymətləndirilmişdir. Bunun nəticəsində az çəkili yenidöğulmuşlərdə sərbəst döşlə qidalandırmanın başlanması üçün daha uzunmüddət tələb olunmuşdur.

Beləliklə, azçəkili yenidöğulmuşlərin orqanizminin morfofunkcional xüsusiyyətləri erkən neonatal dövrün gedişinin xarakterini müəyyən edir və daha aşağı kompensator uyğunlaşma reaksiyaları ilə xarakterizə olunur.

ƏDƏBİYYAT:

1. Black RE, Victora CG, Walker SP, Bhutta ZA, Christian P, et al. (2013) Maternal and child undernutrition and overweight in low-income and middle-income countries. *Lancet* 382: 427–451.

2. Katz J, Lee AC, Kozuki N, Lawn JE, Cousens S, et al. (2013) Mortality risk in preterm and small-for-gestational-age infants in low-income and middle-income countries: a pooled country analysis. *Lancet* 382: 417–425.

3. Lee A, Katz J, Blencowe H, Cousens S, Kozuki N, et al. (2013) National and Regional Estimates of Term and Preterm Babies Born Small-for-Gestational-Age in 138 Low-Income and Middle-Income Countries in 2010. *Lancet Global Health*. 2013; 1(1): e26–e36.

4. Charkaluk ML, Marchand-Martin L, Ego A, Zeitlin J, Arnaud C, et al. (2012) The influence of fetal growth reference standards on

assessment of cognitive and academic outcomes of very preterm children. *J Pediatr* 161: 1053–1058.

5. Onis M, Onyango AW, Borghi E, Garza C, Yang H (2006) Comparison of the World Health Organization (WHO) Child Growth Standards and the National Center for Health Statistics / WHO international growth reference: implications for child health programmes. *Public Health Nutr* 9: 942–947

6. Карпенко А.А. Специфика отношений в диаде «мать-маловесный ребенок»// Вестник Брянского государственного университета. 2015.

7. Hong JS, Yi SW, Han YJ, Park YW, Nam CM, et al. (2007). Fetal growth and neonatal mortality in Korea. *Paediatr Perinat Epidemiol* 21: 397–410.

РЕЗЮМЕ

ОСОБЕННОСТИ РАННЕЙ АДАПТАЦИИ МАЛОВЕСНЫХ НОВОРОЖДЕННЫХ

Гараева С.З.¹, Мамедова А.А.², Агаева Г.Т.¹, Джафарова С.С.¹

Азербайджанский Медицинский Университет,

кафедра детских болезней¹

Научно-Исследовательский Институт Педиатрии имени К.Я.Фараджевой²

Целью работы было выявление особенностей периода адаптации у новорожденных детей с низкой массой тела при рождении для совершенствования их реабилитации в условиях послеродовой адаптации. Для этого были изучены особенности раннего неонатального периода и состояния здоровья 315 новорожденных, родившиеся в срок 37-41 недель беременности с массой тела при рождении менее 2500 г. Течение раннего неонатального периода у этих детей характеризовалось рядом патологических синдромов и состояний: пролонгированная неонатальная желтуха, низкая оценка по шкале Апгар, позднее установление самостоятельного грудного вскармливания. Таким образом, морфофункциональные особенности организма маловесных новорожденных определяют характер течения раннего неонатального периода, который характеризуется более низкими компенсаторно-приспособительными реакциями.

Ключевые слова: *низкая масса тела, новорожденные, доношенные, ранняя адаптация, постнатальные осложнения*

SUMMARY

PECULIARITIES OF EARLY ADAPTATION OF LOW BIRTH WEIGHT NEWBORN

Garaeva S.Z.¹, Mamedova A.A.², Ağaeva G.T.¹, Jafarova S.S.¹

Azerbaijan Medical University, Department of I Children's Diseases¹,

Scientific Research Institute of Pediatrics named after K.Y.Farajova²

Key words: *low body weight, newborn, term, early adaptation, postnatal complications.*

The aim of the work was to identify the adaptation period in newborn infants with low birth weight to improve their rehabilitation in postnatal adaptation. For this purpose, the features of the early neonatal period of 132 newborns that were born in the period of 37-41 weeks of pregnancy with a birth weight less than 2500 g were studied. The course of the early neonatal period in these children was characterized by a number of pathological syndromes and conditions: prolonged neonatal jaundice, low assessment on the Apgar scale, and later establishment of independent breastfeeding. Thus, the morphofunctional features of the organism of low birth weight newborns determine of the course of the early neonatal period, which is characterized by lower compensatory-adaptive responses.